

Proloog

Waarom vergelijk ik de mens met een plofkip? Dat is toch heel onaardig? Alsof wij volgestouwde dieren zijn die door onze pootjes zakken. Dat zijn we natuurlijk niet. Maar de manier waarop we worden behandeld door de industrie doet wel denken aan de omgang met dit arme dier. Het beest dat uit de supermarkt is verdwenen, maar waarvan er toch nog miljoenen per jaar worden gefokt voor het buitenland en voor groothandels, slagers, markten en de horeca. Je zou er zonder dat je het weet zomaar een kunnen eten.

In zes weken tijd wordt het beest opgekweekt van kinken naar 'technische delen', zoals de slachter de filets, drumsticks en bouten noemt. Dat is ongelooflijk en idioot. De kip vraagt er weinig voor terug. In de megastallen waar ze met haar plofzusters leeft, heeft ze maar één A4'tje leefruimte. Eén klein velletje papier! Leg maar

eens een blaadje op de grond en beeld je in dat je daar een kip op zet. Dat past toch nauwelijks? En stel je dan eens voor dat je duizenden van die blaadjes naast elkaar in een schuur legt, met op elk papiertje een kip, die nauwelijks haar kont kan keren. Kun je je voorstellen hoeveel beesten je dan in zo'n ruimte bij elkaar kunt prop-pen? Dat wordt lekker vol en dat is fijn voor de boer.

Voor de plofkip geldt: tijd (zes weken) + ruimte (A4'tje) = geld. Het beest beweegt nauwelijks. Bewegen kost ruimte en energie, dat kost geld en maakt de dieren gespierd en dus minder mals.

De plofkip heeft een waanzinnige voedselconversie, dat wil zeggen: de hoeveelheid voeding die een dier omzet in vlees. Er gaat bij haar maar iets meer dan één kilo voer in om één kilo vlees te produceren en de conversie loopt dus bijna een-op-een! Deze ijzeren efficiëntie bepaalt ook de levensduur van het beest. Zodra ze op vol gewicht is en de voedselconversie achteruitloopt, dus met dezelfde hoeveelheid voer minder vlees ontwikkelt, gaat ze eraan. Dan brengt ze minder op dan ze kost. Dit hele proces gebeurt met zo'n nauwkeurigheid dat je zou kunnen zeggen dat de dieren (dit geldt ook voor de andere dieren in de veehouderij) een soort machines zijn geworden, of objecten, die moeten voorzien in onze behoefte aan eiwitten. Met het juiste voer en de juiste (mi-

nimale) lichaamsbeweging weet de boer precies hoeveel een kip per dag groeit. Na zes weken, als het omslagpunt is bereikt en het rendabeler is om het beest te doden dan het verder te laten leven, wordt het naar de slacht gebracht.

Bij de plofkip draait alles om haar enorm snelle groei. Voedseltechnologen hebben door eindeloos kruisen een beestje ontworpen met een waanzinnige eetlust. Het krijgt geen genoeg van vreten, vreten en nog meer vreten. En wat eet ze dan? Voer dat haar snel laat groeien, natuurlijk. Voer dat ze zo lekker vindt dat ze het niet kan weerstaan. Net zoals de voedingsindustrie ons, mensen, overal onweerstaanbaar lekker eten aanbiedt dat wij omzetten in vlees. De plofkip eet voor 20% eiwitten zoals soja en sojaschroten, dat traditioneel helemaal geen kippenvoer is, net als ons ultrabewerkte voedsel dat niet in de natuur voorkomt. De oerkip leeft in het bos, klimt 's avonds in een boom om te gaan slapen (daarom gaan kippen ook binnen nog op stok), scharrelt de hele dag rond op zoek naar eten en legt daarbij flinke afstanden af. Ze eet torren, wormen en kevers en zuigt op grassprietjes. Een gezond, actief leven dus, waar je niet dik van wordt. Heel anders dan de plofkip, die met haar ongeremde eetlust, krachtvoer en een gebrek aan beweging in eenenveertig dagen transformeert

van een zacht, donzig kuikentje in een vleeshomp van twee, drie kilo die niet meer op haar pootjes kan staan. Naarmate deze kippen ouder worden – in een leven van zes weken een mal begrip – krijgen ze steeds meer klachten. Ze worden vaak ziek, krijgen ontstekingen aan hun poten en borst en krijgen daarom ook antibiotica toegediend.

Probeer maar eens zo'n stal met amechtige dieren voor je te zien, met zweren aan de poten omdat ze dag in dag uit in hun eigen poep staan. Een groot deel bezwijkt voortijdig. Van de plofkippen overlijdt er 60% meer in de stal dan van dieren die langzamer groeien en meer ruimte tot hun beschikking hebben. Op dezelfde manier eten wij voer dat niet goed voor ons is en dat we maar moeilijk kunnen weerstaan. Ook wij worden er ziek van. Alleen propt de voedingsindustrie ons niet vol om ons uiteindelijk te slachten, in 'technische delen' te hakken en voor te schotelen aan menseneters. Voor ons is het kopen van het voer een doel op zich.

Inleiding

‘Nog een keer, maar dan met emotie.’

Onlangs las ik terug wat ik tot dan toe voor dit boek had geschreven en het beviel me niet. Dat is op zich niet gek. Dingen bevallen me wel vaker niet, zeker als het mezelf betreft. Gelukkig kon ik vrij snel analyseren waar de fout zat. Het deed me denken aan de talloze keren dat ik voor de televisie fabrieken had bezocht. Die bezoeken verliepen volgens een vast stramien. Eerst was er de tot op de centimeter uitgedokterde *handshake*, zoals we het shot noemden waarin ik de hand schudde van de medewerker van het bedrijf en iets als ‘dus u maakt ambachtelijke leverworst’ zeg. Daarna liepen we samen een enorme fabriekshal in waar duizenden worsten hingen, of dode koeien of broden. De bedoeling was dan dat ik steil achterover zou slaan van het visuele spektakel. Maar dat gebeurde zelden. Want hoewel ik veel dingen

raar vind of stuitend, verrast niets me echt. Kennelijk mis ik een verbazingsgen. Met een onaangedaan gelaat stapte ik dus die enorme ruimtes met hun krankzinnige schouwspel binnen. Geregeld vroeg de regisseur mij dan om het over te doen, 'maar nu verbaasd'. Braaf volgde ik de regieaanwijzing op. De deuren van de hal gingen open, ik stapte naar binnen, keek om me heen en zei: 'O wow, ongelooflijk!'

Omdat ik eenzelfde emotie in dit verhaal heb willen leggen, heb ik mijn boek herschreven. De droge opsomming van feiten en onderzoeken die ik aanvankelijk had geschreven, zou niemand ervan overtuigen hoezeer we worden gemanipuleerd door de voedingsindustrie en hoe ernstig dat is. Ik vind dit onacceptabel en kan me daar boos over maken. Ik wil dat jij na het lezen van dit boek het ook zo ervaart. Dat je begrijpt hoe de voedingsindustrie onze diepste verlangens kent en die kennis vernuftig misbruikt om ons als plofkoppen vol te propen met voer waar we ziek van worden. Dat we, als het om verleidelijk, ongezond voedsel gaat, zo worden gemanipuleerd dat er van vrije keuze nauwelijks nog sprake is en dat zelfs onze kinderen al van jongs af aan verslaafd worden gemaakt aan zoete, zoute en vette rommel. Dat de overheid haar zorgplicht verwaarloost en niet het geluk van de burgers vooropstelt, maar

winstmaximalisatie, waarvoor almaar meer consumeren noodzakelijk is.

Het belang van steeds meer kopen zit diep in onze samenleving verankerd. Als 'het consumentenvertrouwen' daalt, dat wil zeggen, als er een kwartaal een kwart procent minder is gekocht dan het kwartaal ervoor, dan vullen de nieuwsuitzendingen zich met somber pratende grijze mannen. Ze spreken allemaal de hoop uit dat we weer snel gaan kopen. Alleen zo functioneert onze markteconomie: groei, groei, groei, kopen, kopen, kopen, vullen, vullen, vullen. Maar moeten we de leegte in ons bestaan wel vullen met consumeren en ons volproppen met ziekmakende rotzooi? Wie wordt hier beter van? Als dit de motor is van ons systeem, dan wordt het tijd eens kritisch naar het systeem te kijken.

In een beroemde sketch uit de Engelse komische serie *Little Britain*, stelt een klant allemaal vragen aan een baliemedewerker bij een reisbureau. Die medewerker tikt bij elke vraag iets in op de computer en geeft steeds hetzelfde antwoord: 'Computer says no.' Het is inmiddels een gevleugelde uitdrukking geworden die bij veel mensen aanslaat omdat de frustrerende situatie zo herkenbaar is. Het is alsof we worden geregeerd door een systeem van computers waarin wij mensen niet meer kunnen ingrijpen. De baliemedewerker zou ook zelf

haar best kunnen doen, even iets meer kunnen uitzoeken of er een collega bij kunnen roepen, maar nee, een muisklik en een paar woorden geven al voldoende antwoord: 'no'. We weten allemaal dat ons geluk kan afhangen van één helpdeskmedewerker die net iets meer doet dan het protocol van hem of haar verlangt. Zo is het ook als we het over 'het systeem' hebben, of 'de economie'. Dat zijn geen autonome entiteiten die op een goede (ofkwade) dag op ons zijn neergedaald en ons sindsdien in hun greep houden zonder dat we er enige invloed op hebben. We hebben dat systeem ooit zelf gebouwd om welvaart, gezondheid en misschien zelfs geluk voor ons allen te creëren. Als het dat niet meer doet en alleen nog welvaart en gezondheid voor een minderheid weet te creëren en het de grote massa zelfs verslaafd en ziek maakt, dan moeten we dat systeem aanpassen of kijken of een ander systeem beter werkt. Zou het niet prachtig zijn als we zouden leven in een samenleving waarin de overheid ons beschermt tegen de markt in plaats van ons eraan over te leveren? Een samenleving waarin wij weer burgers worden in plaats van consument? Ondanks mijn aanleg voor zwartgalligheid ben ik optimistisch. Ik weet én ik voel dat zo'n toekomst met onze inspanning valt te realiseren. Maar laten we bij het begin beginnen: wanneer en hoe zijn we in een samen-

leving terechtgekomen waarin bedrijven vrij spel lijken te krijgen om winst te maken ten koste van onze gezondheid? En sinds wanneer eten we voeding die zo slecht voor ons is?